

Onko kristillisuus muuttunut?

Olen esikoislestadiolainen useassa polvessa. Olen saanut kuulla esikoislestadiolaisia saarnoja aina siitä asti, kun Jumala kuulemisen mahdollisuuden ja lahjan antoi. Esikoislestadiolaisuudessa käytetään yleisesti termiä 'kristillisuus', jolla ikään kuin viestitään vähän ylpeänä sitä, että oikea kristillisuus on esikoislestadiolaisuus. Millainen tämä 'kristillisuus' oli lapsuudessani ja nuoruudenaikana?

Monia edesmenneitä edelleenkin monille tuttuja sananpalvelijoita Aaro Hartikka, Eero Halme, Olavi Simolin, Veikko Viljanen, Pekka Kumpulainen, Einari Koponen, Toivo Vesterinen, Pauli Väänänen, Eelis Ahonen, Toivo Kärki, Usko Hiltunen, Gunnar Jönsson, Evald Larsson, Levi Larsson, David Björk, ym. Monia rakkaita muistoja on näistä ajoista, mutta myös monista heistä nuoruuteen kuuluvista sananpalvelijoista, jotka edelleen kanssamatkaajina vaeltavat taivaallista päämäärää kohti. Näistä mainituista erityisen läheisenä koin Aaron, Olavin ja Pekan, mutta kausittain myös Veikon, Eeron ja Uskon.

Enemmistö esikoislestadiolaisista riippumatta hengellisestä suuntauksesta on samaa mieltä siitä, että Gunnar Jönssonin toiminnan seurauksena evankelinen aikakausi levisi myös Suomeen. Monet edellä mainituista sananpalvelijoista omaksuivat Jönssonin toiminnan seurauksena evankeliumissa olevan voiman merkityksen. Lukuisat ikätoverini ovat todenneet, että saivat elää evankelista raamatullista aikakautta 1970-80 luvuilla. Tuohon aikaan evankelisemmat esikoislestadiolaiset kävivät Jellivaarassa jouluseuroissa ja helluntain aikoihin Kiiirunan seuroissa. Minullakin on molemmista kivoja muistoja. Evankelisen aikakauden voi tiivistää Kristuksen olemukseen kätkeytyvän vapauden viestin olevan synninsurun tuntemuksen vaatimusta tärkeämpää. Erilaisia sääntöjä syntyi tai tuli takaisin evankelisen aikakauden jälkeen. Hyvänä esimerkkinä tästä Niilivaaran kirje 1992. Toisten mielestä kristillisuus palautettiin siihen, mitä se oli joskus ollut. Näin voi tosiaan olla. Oliko tämä evankelinen aikakausi poikkeuksellista aikakautta esikoislestadiolaisuuden historiassa? Onko esikoislestadiolaisuus pääsääntöisesti koko olemassaolonsa ajan ollut synninsurua ja sääntöjä korostava evankeliumin sanoman kustannuksella? Oliko kultainen -80-luku poikkeuksellinen aikakausi esikoislestadiolaisuuden historiassa?

Erilaisten ihmisyydestä nousevien sääntöjen kanssa voi elää yhteisymmärryksessä ja rakkaudessa muiden kanssa. On kuitenkin olemassa isoja kysymyksiä, joiden kanssa kristitty ei voi elää sopusoinnussa. Eräs paha synty koko yhteisöä koskeva ylpeys, jota yhteisö ei tunnista. Kun ei tunnista, ei myöskään tunnusta. Ylpeys on kätkeytynä ajatukseen esikoisuudesta. Ajatus siitä, että esikoislestadiolainen yhteisö on ainoa oikea seurakunta, pelastava yhteisö, pitää sisällään rikoksen ensimmäistä käskyä kohtaan. Tähän sisältyy Jumalan pienuutta korostava ihmisyydestä nouseva ajatus, että vain Pyhän Hengen omaava ihminen voi saarnata synnit anteeksi tai johdattaa lähimmäisen ylös nousseen Vapahtajan luo. Nuoruuteni kristillisuus oli avarampi siitä huolimatta, että taustalla tämänkin hengellinen ylpeys omasta porukasta oli aistittavissa myös esikoislestadiolaisuuden evankelisena aikakautena.

Saarnoissa oli ollut vahvaa kuuliaisuuden korostamista hengelliseen johtoon. Gunnar Jönssonin kuoleman jälkeen Suomessa tämä korostus jäi hiljalleen taka-alalle. Tai oikeastaan kävi niin, että ne, jotka eivät Jönssonin aikana korostaneet lapin auktoriteettia, aloittivat sen. Yksittäiset saarnaajat siellä täällä olivat toki koko ajan korostaneet ehdotonta luottamusta lapin vanhimpiin, mutta ne äänet eivät olleet kultaisena nuoruuden aikana häiriöksi. Lapin vanhimpien auktoriteetti sisäänrakennettuna ominaisuutena on esikoislestadiolaisuutta parhaimmillaan ollen sitä sen syntyhistoriasta alkaen. Seurakuntalaisia opetetaan olemaan pienen paikalla, eikä missään tapauksessa saa esittää Raamatullisia korjaavia liikkeitä tähän auktoriteettiasemaan. Hengellisen johdon asema on suurin identiteetin ylläpitäjä esikoislestadiolaisuudessa. Tämänkin asian kanssa elettiin sovussa kultaisella 80-luvulla. Osa lähetysmiehistä antoi "hiljaisesti" sen kuvan, että työtä tehdään, jotta lapissakin ymmärrettäisiin evankeliumin olevan enemmän kuin synnintunnon tavoittelu. Monet Suomen saarnaajat eivät kuitenkaan hahmottaneet, että vanha mato nosti päänsä pystyyn hyvin pian evankelisen johtajan Gunnar Jönssonin kuoltua.

Esikoislestadiolaisuuden viimeisimmän hajaannuksen kipukohtana olivat sakramentit, Kristuksen kirkon tärkeimmät aarteet. Sakramentit Sanan ohella ovat kirkon aarre. Sakramentit kaste ja ehtoollinen ovat Raamatun ydintä. Ne korostavat Jeesuksen tehtävää parhaimmillaan. Sakramentit ovat syntien anteeksisaamisen ja -antamisen väline. Kyse on sovituksista. Ihminen pääsee sovintoon Jumalan kanssa saaden syntinsä anteeksi. Esikoislestadiolaisuudessa oli kiire hoitaa sakramenttikysymys siten, että omat saarnaajat maallikkoina hoitavat sakramentit ilman yhteyttä ev.lut kirkkoomme. Tässä on kytkentä edellä mainittuun salaiseen ylpeyteen omasta erinomaisuudesta. Erityisen olennainen muutos tapahtui lapsuuteni ja nuoruuteni kristillisyydessä. Muutos on iso. Yksi tuntomerkki katosi. Esikoislestadiolaisuus oli jatkuvasti korostanut olevansa kirkon sisällä toimiva herätysliike esimerkiksi jokaisessa Rauhan Side lehdessä. Nyt se ei sitä enää voi olla, vaikka muodollisesti saattaa niin edelleenkin esittää. Toki tämä tilanne on Amerikassa ollut aina, siellä kun ei ole isoa herätysliikkeitä yhdistävää kirkkoa. Euroopassa on kuitenkin koko lestadiolaisuuden ajan eletty kirkon yhteydessä luonnollisesti, olihan liikkeen ensimmäinen työntekijä Lars Levi Laestadius evankelisluterilaisen kirkon pappi.

Onko kristillisyyttä muuttunut?

Ainakin minun ikäpolveni voi peilata, onko kristillisyyttä se sama, joka se oli 30-40 vuotta sitten? Toki minäkin olen muuttunut. Jokainen meistä muuttuu elämäkokemusten myötä. Syviä ahdistuksia, vahvoja konkreettisia vaikuttavia hengellisiä kokemuksia on nuoruudessa, syvää synninsurua, helvetinpelkoa, itseni kadotukseen tuomitsemista. Kaikkia näitä on takana, niin syvästi, niin syvissä ahdistuksissa, että hermostojärjestelmä meni sekaisin. Jumalan armosta en mennyt sekaisin vaatimusten paineiden ristiriidoista. Menin sekaisin evankeliumista. Kuvitelkaa itsenne syvimpään mahdolliseen ahdistukseen ja helvetinpelkoon, mitä maan päällä voi sisimmässään tuntea. Tällaiselle ihmiselle Jeesus lausuu, sinun syntisi on annettu anteeksi, kuulut minulle. Onko ihme, jos siitä sekoaa? Jeesus voiteli haavat hunajalla. Olin parisen viikkoa hurmoksissa toisessa maailmassa. Monien ystävien mielestä en osannut puhua normaalisti, puhuin "kaanaan kieltä". Pietistitaustaisena nimitin tätä syvää hengellistä kokemusta uudestisyntymiseksi. Katekismuksen oppilaana olen tunnistanut, että Jumala otti minut lapsekseen kasteessa. Ristinmerkki päälläni ja vesi merkinä siitä, että sain syntini anteeksi. Miksi kasteessa? Olemme hänen kuolemaansa kastetut, kaikki, jotka on Kristukseen kastettu, on Kristuksen päälleen pukeutunut (Gal 3:27) Kaste kuvaa pääsiäisen ristinsanomaa parhaimmillaan, kuten myös ehtoollinen, jossa saamme nauttia Kristuksen ruumiin ja veren pelastukseemme ja ne, jotka eivät usko, nauttivat sen tuomiokseen. Jeesuksen lausussa "tehkää se minun muistokseni" ei tarkoita hänen kuolemisensa tai elämänsä muistelua siten, kuin teemme esimerkiksi siunaustilaisuuksissa. Jeesus tarkoittaa muistollaan koko elämänsä, kaikkea sitä, minkä takia Jumala Hänet lähetti maan päälle suorittamaan yhtä ainoaa tehtävää. Ehtoollinen ei ole pelkkä muistoateria. Ehtoollisella Jeesuksen muistoksi käymme sen takia, että saamme syntimme anteeksi. Jeesuksen ainoa tehtävä oli sovittaa sinut ja minut Jumalan yhteyteen, Jumalalle kuuluvaksi. Tätä tehtävää ei mikään yksittäinen yhteisö maan päällä voi omia itselleen. Se kuuluu maailmanlaajuiselle Kristuksen kirkolle, jonka rajoja ihmisen on turha tutkailla. Kristuksen kirkko on Jumalan aina ajan loppuun saakka.

Sydämeni sykkii esikoislestadiolaisuudelle, rakkaalle syntymäkodille huolimatta siitä, että hengellistä ravintoa, sitä lapsuuden ja nuoruuden evankelista aikakautta voin elää uudelleen jakautumisessa pienemmäksi jääneessä yhteisössä, Esikoiset Ry:n toiminnassa, mutta myös monissa muissa raitista kristinoppia tunnustavissa yhteisöissä.

Tapani Ihalainen pitkäperjantaina 30.3.2018